

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

המחלקה לפיקוח תקציבי

תמיכות הממשלה במוסדות תרבות

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 64 08 240 / 1

פקס: 02 - 64 96 103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: אילנית בר, כלכלנית

אישור: עמי צדיק, מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"א בכסלו תשע"א

18 בנובמבר 2010

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ יריב לויין לקראת דיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט בנושא תבחינים לתמיכה במוסדות תרבות. במסמך נתונים על היקף התמיכה במוסדות תרבות מטעם מינהל התרבות שבמשרד התרבות והספורט, ופירוט התבחינים לתמיכה והגופים שבאמצעותם התמיכות מחולקות.

1. תמיכה במוסדות תרבות

משרדי הממשלה תומכים בכל שנה בכ-3,000 מוסדות ציבור הפועלים למטרות חינוך, תרבות, דת, מדע, אמנות, רווחה, בריאות, ספורט ומטרות דומות.¹ מאז שנת 1992 תמיכת המדינה במוסדות ציבור מוסדרת בהוראות סעיף 3א' של חוק יסודות התקציב. חוק זה קובע כי יש לקבוע את תמיכת המדינה על סמך מבחנים שוויוניים שהשרים הממונים קובעים בתחומי משרדיהם לאחר היוועצות ביועץ המשפטי לממשלה.²

משרד התרבות והספורט (להלן: משרד התרבות או המשרד) תומך בכ-830 מוסדות תרבות באמצעות מינהל התרבות. תמיכת המשרד במוסדות התרבות ניתנת באמצעות מינהל התרבות בהתייעצות עם המועצה הציבורית לתרבות ואמנות. החלוקה הראשונית של סכום התמיכות בתקציב המשרד אמורה להיעשות בשלב מקדמי, "על-ידי הקבצת נושאי התמיכה לפי תחומי פעילות, על-פי תוכני העבודה של המשרד, וקדימויות שתקבענה כתוצאה מכך".³

משרד התרבות מעודד השתתפות של גורמים מממנים נוספים בתמיכה במוסדות תרבות, כגון רשויות מקומיות ואזרחיות, תורמים, גביית קנסות והכנסה עצמית. אלה מובאים בחשבון בעת קבלת ההחלטה על סכום התמיכה. המשרד מביא בחשבון גם את מספר שנות קיום הגוף הנתמך ואת היקף התמיכות שקיבל לפני כן. נוהל הפנייה בבקשת תמיכה שונה בין מוסד נתמך ותיק למוסד שלא קיבל תמיכה בעבר. בקשת מוסד שלא קיבל תמיכה מובאת לדיון בפני המועצה הציבורית לתרבות ואמנות, ואילו גוף ותיק שכבר נכלל ברשימת המוסדות והמפעלים הנתמכים מגיש לאגף התרבות והאמנות בקשה בכתב לקראת שנת התקציב החדשה, בצירוף המסמכים הנדרשים. הדבר נעשה בהתאם לנוהל הגשת בקשות תמיכה מתקציב המדינה.⁴

מינהל התרבות פועל בהתייעצות עם מועצות ציבוריות שהוקמו על-פי חוק במגוון תחומי תרבות: המועצה למוזיאונים, המועצה לספריות ציבוריות, מועצת הקולנוע הישראלית, המועצה הישראלית לתרבות ואמנות והמועצה לשימור אתרי התיישבות. מכוחן של מועצות אלה פועלות מדורים מקצועיים המייעצים בכל תחום.

חברי המדורים המקצועיים מתמנים על-ידי המועצה ומסייעים לה ביישום המדיניות ובחלוקת התקציב. בכל מדור חברים 9–15 אנשי מקצוע ונציגי הציבור ויו"ר המכהן כחבר המועצה. בין היתר המדור נותן המלצות בתחום התקציבי, כמו חלוקת התקציב בין תחומי המשנה של הפעילות, חלוקת התקציב בין המוסדות, הפרויקטים והיוצרים, וסכום התמיכה.

בטבלה 1 שלהלן מפורטים סכומי התמיכות שהעביר מינהל התרבות למוסדות תרבות בשנים 2008 ו-2009, לפי תחומי תרבות, ושיעור התמיכה בכל תחום תרבות בסך כל תמיכות מינהל התרבות בכל אחת מהשנים.

¹ אתר האינטרנט של משרד האוצר – אגף החשב הכללי, [תמיכת המדינה במוסדות ציבור](#), כניסה: 17 בנובמבר 2010.

² אתר האינטרנט של משרד המשפטים, [תמיכות](#), כניסה: 17 בנובמבר 2010.

³ אתר האינטרנט של משרד התרבות והספורט – מינהל התרבות, [מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה במוסדות ציבור](#), כניסה: 17 בנובמבר 2010.

⁴ שם.

טבלה 1 – התפלגות תמיכות מינהל התרבות לפי תחומים בשנים 2008 ו-2009 (מיליוני ש"ח)⁵

2009		2008		תחום
שיעור מסך כל התמיכות	סכום	שיעור מסך כל התמיכות	סכום	
23.5%	108.6	22.8%	99.2	תיאטרון
15.4%	71.0	11.4%	49.6	מוזיאונים
10.6%	49.0	11.2%	48.6	מוזיקה
9.4%	43.6	8.6%	37.5	תאגידיים על-פי חוק
6.4%	29.5	6.7%	29.0	מחול
5.5%	25.3	5.3%	23.2	בתי-ספר לאמנות
4.2%	19.3	3.8%	16.5	אופרה
3.9%	18.1	3.5%	15.3	שימור אתרים
3.5%	16.1	3.7%	16.1	מוסדות תרבות, מדע ומחקר
3.4%	15.7	4.6%	20.2	ספרות
2.9%	13.6	3.0%	13.2	פסטיבלים
2.4%	10.9	3.1%	13.5	תרבות ערבית
2.2%	10.1	2.0%	8.9	קולנוע
1.9%	9.0	2.1%	9.1	מורשת עדות ישראל
1.9%	8.9	1.8%	7.9	מכוני מחקר תורניים
1.5%	7.1	1.3%	5.7	תרבות בקהילה
1.0%	4.7	0.9%	4.0	אמנות פלסטית
0.4%	2.0	0.5%	2.1	תרבות במגזר הדרוזי
0.0%	0.0	3.6%	15.7	אמנות לעם
100.0%	462.3	100.0%	435.3	סך כל התמיכות

מהטבלה עולה כי תחומי התרבות המובילים במשקל התמיכות הם: **תחום התיאטרון** – כ-23.5% מסך **התמיכות** של מינהל התרבות, תחום המוזיאונים – כ-15.4%, תחום המוזיקה – כ-10.6%, ותחום התאגידיים – כ-9.4%. ארבעת תחומי התרבות הללו קיבלו בשנת 2009 **קרוב ל-60%** מסך תקציב התמיכות של מינהל התרבות.

⁵ אתר האינטרנט של משרד התרבות והספורט – מינהל התרבות, [תמיכות מינהל התרבות 2006–2009 לפי תקנות \(תחומים\)](#), כניסה: 16 בנובמבר 2010.

2. תחום התיאטרון

התמיכה בתחום התיאטרון מעוגנת בתקנה 31-03-46 (תמיכה במוסדות תרבות בתחום התיאטרון) ובתקנה 31-03-32 (תמיכה במוסדות תרבות בתחום קבוצות תיאטרון, פרויקטים הפקתיים, יוזמות לקידום התיאטרון ומרכזי פרינג') בשנת 2009 ניתנו במסגרת תקנה 31-03-32 כ-16 מיליון ש"ח – כ-15 מיליון לעמותות ו-1 מיליון לרשויות. במסגרת תקנה 31-03-46 ניתנו כ-93 מיליון ש"ח, ובסך הכול ניתנו כ-109 מיליון ש"ח.

מחצית מהתמיכה בתיאטראות, כ-54 מיליון ש"ח, אשר חולקו על-ידי מינהל התרבות לתיאטראות בשנת 2009, ניתנו לארבעת המוסדות האלה:

- **תיאטרון "הבימה"** – כ-22 מיליון ש"ח (כ-21% מהתמיכות);
- **תיאטרון "הקאמרי"** – כ-12 מיליון ש"ח (כ-12% מהתמיכות);
- **מועדון "בית ליסין"** – כ-11 מיליון ש"ח (כ-10% מהתמיכות);
- **תיאטרון "החאן"** – כ-9 מיליון ש"ח (כ-8% מהתמיכות).

מוסדות שעומדים בתנאי הסף לקבלת תמיכה ממינהל התרבות לפי תקנה 31-03-46 נבחרים בהתאם למשתנים המפורטים להלן בטבלה 2 ובהתאם למשקל של כל משתנה.

טבלה 2 – משתנים בתחשיב התמיכות בתיאטראות⁶

משתנה	פירוט	ניקוד	משקל	
מספר ההפקות	הפקות אשר הועלו בפעם הראשונה בשנת ההערכה (יש מגבלת כמות)	בסיסי – 10 נקודות תוספת – 0.5 נקודה על כל שחקן מעל השלישי מרבי – 16 נקודות	25%	
מספר ההרצות	כלל ההרצות בשנה המוערכת כולל הרצת הצגות משנים קודמות	בסיסי – 5 נקודות תוספת – 0.5 נקודה על כל שחקן מעל השלישי מרבי – 11 נקודות	20%	
מקום התיאטרון	מקום התיאטרון והמקום שבו נערכו 50% מהחזרות, ובלבד ש-70% מעובדי התיאטרון מתגוררים באזור	מרחק מתל-אביב	6%	
		0		
		1		
		2		
		3		
מקום ההרצות ⁷	הרצות ביישובים בהתאם למרחק מאזור המרכז	מרחק מתל-אביב	8%	
		הרצה ביישוב	הרצה ביישוב סיווג	
		1- סיווג ניקוד	2 - ניקוד	

⁶ אתר האינטרנט של משרד המשפטים, "ילקוט פרסומים", מבחנים לחלוקת כספי תמיכה של משרד החינוך, התרבות והספורט למוסדות ציבור, אוגוסט 2005, כניסה: 18 בנובמבר 2010.

⁷ יישוב בסיווג 1 – יישוב שעל-פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסווג באשכול חברתי-כלכלי 6-10; יישוב בסיווג 2 – יישוב שעל-פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסווג באשכול חברתי-כלכלי 1-5.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

משקל	ניקוד			פירוט	משתנה
	0.5	0	0-30 ק"מ	והמצב החברתי-כלכלי	
	1	0.5	30-60 ק"מ		
	2	1	60-100 ק"מ		
	3	1.5	מעל 100 ק"מ		
6%	ניקוד		שנות ותק	משך פעילות התיאטרון	ותק
		1	10-1		
		1.5	50-11		
		70	מעל 50		
7%	1 נקודה. הניקוד יוכפל בניקוד שהתקבל במשתנה מספר ההרצות			רוב ההרצות אינן בעברית או רוב השחקנים הם עולים חדשים מתחת ל-20 שנים בארץ	ייחוד לשוני
9%	1-4 נקודות בהתאם למספר הרפרטוארים				רפרטואר
6%	הפקות עם מורכבות ייחודית – 1 נקודה שיעור משמעותי של הפקות מורכבות – 2 נקודות			תפאורה, תלבושות, מוזיקה, תנועה ואלמנטים מיוחדים	מורכבות ההפקות
5%	1-2 נקודות			ביטוי משמעותי ליוצרים ומבצעים בתחילת דרכם	עידוד יוצרים ומבצעים בתחילת דרכם
4%	1-2 נקודות				תרומה לקהילה וחינוך לתיאטרון
4%	1-2 נקודות			פעילות משמעותית לעידוד הפקות פרינג' ⁸	עידוד הפקות פרינג' ⁸

הניקוד בגין משתנים הדורשים בחינה מקצועית (מורכבות ההפקות, עידוד יוצרים בתחילת דרכם ותרומה לקהילה) נבחן על-ידי המדור לתיאטרון, אשר מייעץ וממליץ בנושא לוועדת התמיכות. סך הניקוד המתקבל מוכפל במקדם שנקבע בהתאם לגודל התיאטרון כפי שנקבע במבחני סיווג תיאטרונים ובהתאם לתחום עיסוקו (תיאטרון ילדים/כללי).

מהטבלה שלעיל עולה כי ניתן **משקל גבוה יחסית למספר ההפקות החדשות (25%) ולמספר ההרצות המבוצעות על-ידי הגוף הנתמך (20%)**, ולעומת זאת ניתן **משקל נמוך יותר למקום ההרצות (8%)**, **למקום המוסד (6%)**, למורכבות ההפקה (6%), לעידוד יוצרים חדשים (4%) ולתרומה לקהילה (4%).

מוסדות שעוברים את תנאי הסף ונתמכים מתוקף תקנה 31-03-32 נבחנו על סמך התבחינים האלה: פעילות שוטפת, הפקות חדשות, הרצות (מוכפל במקדם בהתאם למרחק מתל-אביב), מורכבות הפקתית ואמנותית (לפי המלצות המדור לתיאטראות), ייחודיות (לפי המלצות המדור לתיאטראות) ותיעוד. במסגרת התקנה ניתנת תמיכה בפרויקטים הפקתיים, ביוזמות לקידום תיאטרון ובמרכזי פרינג' ⁹.

⁸ פרינג' - תיאטרון שוליים אלטרנטיבי שאינו שייך לזרם המרכזי.

⁹ אתר האינטרנט של משרד התרבות והספורט – מינהל תרבות, [מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה במוסדות ציבור – תקנה תקציבית 31-03-32](#), כניסה: 18 בנובמבר 2010

מינהל התרבות נותן **תמיכות ליוצרים ולמבצעים** בתחום התיאטרון באמצעות **קרן רבינוביץ'**. משרד התרבות מעביר לקרן כ-250,000 ש"ח בשנה, והיא מעבירה את הסכום, יחד עם סכומי כסף נוספים, ליוצרים שהיא מחליטה לתמוך בהם על-פי מבחנים שהיא עורכת.¹⁰

3. תחום המוזיקה

התמיכה בתחום המוזיקה מעוגנת בעיקר בתקנה 31-03-48. בשנת 2009 ניתנו במסגרת תקנה זו כ-49 מיליון ש"ח – כ-41 מיליון ש"ח לתזמורות ולעמותות, כ-7.6 מיליון ש"ח למקהלות וכ-164,000 ש"ח לרשויות מקומיות. יש תקנות נוספות שלפיהן ניתנים מענקים בתחום המוזיקה, כמו אופרה ולהקות חובבים.

כ-45% מהתמיכות של מינהל התרבות בתחום המוזיקה (תקנה 31-03-48) בשנת 2009 ניתנו לארבעת הגופים האלה:¹¹

- התזמורת הפילהרמונית הישראלית – כ-9 מיליון ש"ח (כ-19% מהתמיכות);
- התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור – כ-4.8 מיליון ש"ח (כ-10% מהתמיכות);
- הקאמרה הישראלית ירושלים – כ-4 מיליון ש"ח (כ-9% מהתמיכות);
- עמותת הסימפוניה הישראלית באר-שבע – כ-4 מיליון ש"ח (כ-9% מהתמיכות).

המדור למוזיקה של המועצה הציבורית מייצג לועדה בכל הקשור לתמיכות בתחום המוזיקה על-פי תבחינים של איכות הביצוע והרמה המקצועית של הזמרים, מספר הזמרים המקבלים שכר ומספר החובבים, מספר הפעולות, החזרות וההופעות הפומביות, גיוון הרפרטואר ורמתו והוצאות על פעילויות מוזיקליות נוספות, לרבות ליווי מוזיקלי ופיתוח קול.¹²

מינהל התרבות תומך **ביוצרים ובמבצעים** בתחום המוזיקה באמצעות תקנה 31-03-42. בשנת 2009 ניתנו באמצעות תקנה תקציבית זו מענקים בסך 203,000 ש"ח ל-23 אמנים (כ-9,000 ש"ח בממוצע לאמן), בעיקר בתחומי המוזיקה הקלאסית.¹³ המענקים ניתנים על בסיס תבחינים לתמיכה שנקבעו במינהל התרבות. גובה הסכום המומלץ נקבע על-פי הפרמטרים האלה: רמתו המקצועית של האמן או הגוף המבצע, מעמדו האמנותי של האמן או הגוף המבצע, היקף הפרויקט ומורכבותו. התקציב מחולק לחמש דרגות תמיכה, בהתאם למבנה הגוף המבצע ולסוג הפרויקט, והסכום המומלץ הוא עד 27,500 ש"ח לפרויקט.¹⁴

כמו כן ניתנת תמיכה לכותבי יצירות מוזיקליות חדשות. גובה התמיכה נקבע על-פי משך היצירה, מורכבותה וההרכב הכלי או הקולי המיועד לביצועה. התמיכה מדורגת מ-5,000 ש"ח עד 30,000 ש"ח ליצירה.¹⁵

¹⁰ ילנה לולקו, ראש ענף תמיכות במינהל התרבות, שיחת טלפון, 18 בנובמבר 2011.

¹¹ אתר האינטרנט של משרד התרבות והספורט – מינהל התרבות, [תמיכות מינהל התרבות 2006–2009 לפי תקנות \(תחומים\)](#), כניסה: 16 בנובמבר 2010.

¹² שם, [מבחנים לחלוקת כספים לצורך תמיכה במוסדות ציבור – תקנה תקציבית 31-03-48](#), כניסה: 18 בנובמבר 2010.

¹³ ילנה לולקו, ראש ענף תמיכות במינהל התרבות, דואר אלקטרוני, 18 בנובמבר 2011.

¹⁴ שם.

¹⁵ שם.

